
VIÊM KHỚP LOẠI PHONG THẤP NẶNG

HỎI:

Tôi năm 42 tuổi, trước giờ vẫn khỏe mạnh. Khoảng 1 tháng trở lại đây tôi bị sưng các khớp ở cổ tay và bàn tay, đau đớn kinh khủng và không làm việc được. Tôi đã uống đủ các thuốc Tylenol, Advil, Aleve bán ngoài chợ nhưng không đỡ chút nào. Xin bác sĩ cho biết bệnh này của tôi là bệnh gì và cách chữa trị ra sao?

Nguyễn thị T.V.

ĐÁP:

Viêm khớp là bệnh rất thông thường, phần lớn là những loại viêm khớp do chứng mòn khớp hay suy thoái khớp (osteoarthritis hay degenerative joint disease), xảy ra nơi những người lớn tuổi. Tuy nhiên nếu viêm khớp xảy ra ở tuổi tương đối trẻ hơn và bị nhiều khớp, làm sưng, nóng, đỏ, hay có nước trong khớp..., không làm việc được, cần phải đi khám và làm thử nghiệm cần thận để tìm bệnh chính xác và chữa trị hiệu quả.

Viêm khớp loại nặng như trường hợp bà tả trên có thể do nhiều thứ bệnh gây ra. Việc định bệnh tùy thuộc vào viêm ở các khớp nào, nhiều khớp hay ít khớp, các triệu chứng đi kèm như có bị sốt hay không, có bị nổi ban đỏ trên da mặt, trên thân mình hay không, có bị lở miệng, có bị phản ứng khi đi nắng làm nổi đỏ, có bị rụng tóc hay không, có bị yếu bắp thịt, có bị sụt ký hay không...

Tóm lại cần phải biết rất nhiều về bệnh trạng và các

triệu chứng nào khác có thể có ngoài viêm khớp để xác định viêm khớp loại nào.

Cần thiết nhất để định bệnh sẽ là thử máu để tìm các bệnh viêm khớp loại phong thấp nặng. Hai bệnh quan trọng nhất là viêm khớp Rheumatoid Arthritis và bệnh Lupus (Systemic lupus erythematosus).

Viêm khớp rheumatoid arthritis thường xảy ra nơi người đàn bà hơn đàn ông, có thể xảy ra ở bất cứ tuổi nào nhưng thường đàn bà hay bị vào cỡ ba mươi, bốn mươi. Lớn tuổi hơn hơn cỡ 50 cũng hay bị, ở tuổi này, đàn ông bị nhiều như đàn bà. Nguyên nhân tại sao bị bệnh này vẫn chưa được biết rõ, nhưng nhiều người có đặc tính di truyền dễ bị bệnh này hơn người khác.

Người da trắng dễ bị bệnh này hơn người Á Đông như Việt Nam nhưng số người Việt bị bệnh này cũng không phải là ít. Một yếu tố di truyền hay thấy nơi người bị bệnh này là yếu tố HLA-DR loại DR4, nằm ngoài màng tế bào của bạch cầu, có nhiệm vụ nhận biết về miễn nhiễm.

Bệnh viêm khớp rheumatoid arthritis là bệnh về miễn nhiễm, có nghĩa cơ thể những người bị bệnh này vì một lý do nào đó chưa được biết rõ, có thể do một nguyên nhân nhiễm trùng kích thích, bắt đầu tạo ra những kháng thể chống cự lại ngay với mảnh gọi là Fc của kháng thể loại IgG của chính cơ thể người bệnh đó.

Sau đó những bạch cầu gọi là lymphocytes bắt đầu tiến vào các màng bọc khớp và tấn công

khớp xương gây ra viêm khớp, do các chất hoá học rất mạnh được tiết ra như các loại cytokines làm viêm gọi là interleukin-1, tumor necrosis factor...

Ngoài ra còn một loại tế bào gây ra viêm và phá khớp loại fibroblast và pannocyte có thể giữ vai trò quan trọng trong bệnh viêm khớp rheumatoid arthritis này.

Những khớp hay bị nhất của bệnh viêm khớp loại rheumatoid arthritis là khớp ở cổ tay, ở khớp năm đốt bàn tay và khớp ngón tay phía trong, khớp cổ chân. Thường bị nhiều khớp, cỡ từ 3 đến 5 khớp trở lên, các khớp này có tính cách đối xứng có nghĩa bị bên tay này cũng bị bên tay kia ngay chỗ đó. Đặc biệt buổi sáng ngủ dậy hay bị cứng khớp, thường phải cử động cả tiếng đồng hồ mới thấy mềm khớp ra.

Thử máu định bệnh sẽ thấy thử nghiệm rheumatoid factor dương. Thử nghiệm này tìm kháng thể tự chống với mảnh Fc của kháng thể IgG như đã nói trên. Đo mức titer của rheumatoid factor càng cao là bị bệnh càng nặng. Ngoài ra chụp hình các khớp bị viêm sẽ thấy khớp bị ăn mòn hay bắt đầu bị lệch lạc khớp.

Một số người bị bệnh viêm khớp rheumatoid arthritis còn bị những cục nổi ngoài da gần khuỷu tay hay tại ngón tay. Nhiều người bị kèm thêm chứng làm khô môi khô miệng hay mắt bị khô ít nước mắt.

Một số ít bị những biến chứng nặng chạy vào phổi làm khó thở, suy phổi, có nước màng phổi, hay bị biến chứng

tim, có nước trong màng tim. Hoặc hiếm hơn bị chứng suy thận do chất amyloid đóng trong thận khi bị viêm khớp rheumatoid arthritis quá lâu.

Một trong những biến chứng nguy hiểm nhất là viêm khớp nặng ở xương cổ chỗ nối giữa xương sọ và cột sống làm khớp này không cứng cáp và dễ bị lệch lạc đè lên trên tủy sống. Những trường hợp này nếu không biết sớm và chữa trị có thể làm tủy sống bị đè gây ra liệt cả tứ chi hay làm ngưng thở và chết ngay.

Bệnh viêm khớp loại rheumatoid arthritis trước kia thường chỉ được chữa với các thuốc chống viêm, nhưng các thuốc này chỉ làm giảm đau, giảm sưng và không ngăn chặn được sự tiến triển của bệnh. Người bệnh dần dần bị khớp hư và lệch lạc hết khó xử dụng được bàn tay để làm việc.

Hiện nay những khảo cứu mới cho thấy khi bắt đầu bị bệnh này cần phải dùng thuốc loại mạnh chữa trị sớm để ngừa những biến chứng tàn phá khớp xương và những biến chứng nguy hiểm khác vì phần lớn những tàn phá này xảy ra trong vòng 2 năm đầu khi mới bị bệnh.

Một thứ thuốc hiện nay được dùng là methotrexate, trước kia dùng để chữa ung thư nhưng khảo cứu cho thấy chữa viêm khớp loại nặng rheumatoid arthritis rất có hiệu quả. Dùng thuốc này phải theo dõi cẩn thận và thử máu thường xuyên để xem có ảnh hưởng tới gan hay không vì thuốc này có nhiều phản ứng phụ.

Ngoài thuốc methotrexate, các thuốc khác làm ngăn chặn sự tiến triển của bệnh là các loại như Hydroxychloroquine tên thương mại là Plaquenil, trước kia dùng để chữa sốt rét nhưng có hiệu quả với bệnh viêm khớp, thuốc sulfasalazine, thuốc chích vàng auranofin, thuốc penicillamine, thuốc cyclosporine...

Ngoài ra người bệnh vẫn phải dùng các thuốc chống viêm và làm giảm đau. Các thuốc này cũng phải cẩn thận vì có thể làm hại bao tử, chảy máu bao tử. Hai loại thuốc tương đối ít gây ra phản ứng về bao tử là Etodolac tên thương mại là Lodine và Relafen. Loại thuốc gọi là Cox-2 inhibitor như Celebrex có thể được dùng cho những người bị viêm khớp và bị bệnh bao tử vì Celebrex không có tác dụng hại trên bao tử.

Một loại thuốc mạnh để dùng làm giảm viêm và làm giảm sưng ngay là loại steroid như Prednisone có thể dùng để chữa những cơn viêm khớp hành nặng gọi là flare-up.

Tuy nhiên dùng loại steroid lâu bị nguy hiểm vì có thể làm mòn xương, dễ bị nhiễm trùng, làm mờ mắt vì đục thủy tinh thể cataract, làm mòn da...nên phải dùng lượng nhỏ nhất và bị nặng nhiều mới dùng.

Những trường hợp bệnh đã bị quá lâu, khớp xương bị hư hết như ở xương đầu gối, háng có thể dùng cách giải phẫu thay đầu gối hay háng nhân tạo. Ngoài ra đôi khi người bệnh bị viêm khớp rheumatoid arthritis có thể cần những giải phẫu khác để chữa khớp và hồi phục lại khả năng làm việc của khớp.

Hiện nay có thêm nhiều khảo cứu quan trọng dùng các phương cách trị liệu mới về miễn nhiễm để chữa bệnh này. Những thuốc mới được cho dùng là thuốc chích Influximab, bán dưới tên thương mại là Remicade, là loại kháng thể chống với chất TNF (tumor necrosis factor) là chất làm viêm chính trong bệnh viêm khớp.

Một loại khác gọi là Etanercept, bán dưới tên thương mại là Enbrel, là thuốc chích chống với chất TNF và chất Interleukin-1, gây ra viêm trong bệnh viêm khớp rheumatoid arthritis, nên dùng để chữa trị rất có hiệu quả.

Tóm lại, bệnh viêm khớp loại nặng cần phải được khám nghiệm kỹ lưỡng và thử nghiệm để định bệnh loại nào. Chữa trị tương đối hiện nay đã có nhiều hiệu quả để ngăn chặn sự tàn phá các khớp xương với các cách chữa mới và các loại thuốc nhiều công hiệu. Tuy nhiên điều quan trọng là định bệnh sớm và chữa đúng cách để bệnh viêm khớp nặng không tiến triển và phục hồi được sức khỏe.

BS Nguyễn Đình Phùng
